

ІМ'Я АРХІТЕКТОРА ЯК СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНОГО БРЕНДУ ПАМ'ЯТКИ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОГО АРХІТЕКТОРА І. ГРИГОРОВИЧА-БАРСЬКОГО

Ім'я архітектора як складова туристичного бренду пам'ятки на прикладі українського архітектора І. Григоровича-Барського. У роботі висвітлено та обґрунтовано важливість зазначення імені архітектора пам'ятки на прикладі Івана Григоровича-Барського, розглянуто життєвий і творчий шлях архітектора та запропоновано можливість популяризації пам'яток та постатей митців.

Ключові слова: архітектура, Іван Григорович-Барський, Козацьке бароко, туристичний бренд, Українське бароко.

The name of the architect as a component of the tourism brand of the attraction on the example of the Ukrainian architect I. Hryhorovych-Barskyi. The paper highlights and substantiates the importance of indicating the name of the attraction's architect using the example of Ivan Hryhorovych-Barskyi, examines the architect's life and creative path, and suggests the possibility of popularizing attractions and artists' figures.

Keywords: architecture, Cossack Baroque, Ivan Hryhorovych-Barskyi, tourism brand, Ukrainian Baroque.

Україна, зі своєю багатою історією та культурним надбанням, має великий потенціал у розвитку туризму. Одним із ключових елементів, що визначає туристичну привабливість країни, регіону чи міста, є архітектурні пам'ятки. Вони стають своєрідними візитівками, символами культури та зберігають у собі дух минулого. Відомі архітектурні пам'ятки стають брендом міста чи країни, а ім'я архітектора, який створив ці об'єкти, також може бути важливою складовою в формуванні іміджу пам'ятки як туристичного бренду.

Якщо архітектор не є відомим широким масам, це ускладнює можливість популяризації пам'ятки через ім'я автора, але це залишає простір для формування нового впізнаваного образу особистості митця та популяризації його спадщини. Один із таких маловідомих, але талановитих, архітекторів є українець Іван Григорович-Барський – представник пізнього Українського (або Козацького) бароко, архітектор-новатор, творець оригінальних світських та культових споруд, здебільшого у Києві.

Іван Григорович-Барський, син київського міщанина Григорія Григоровича та брат відомого мандрівника Василя Григоровича-Барського, народився в 1713 році в Києві, отримав освіту в Києво-

Могилянській академії. Служив депутатом та працював на різних управлінських посадах в Київському магістраті, де відповідав частково виконував функцію міського архітектора, якого місто тоді ще не мало, та відзначавсь активною громадською діяльністю. [1] Відзначивсь і як підприємець – успішно торгував у сімейній крамниці на Подолі. 1744 р. Григорович-Барський одружується і згодом стає батьком 15 дітей. [2] Сини Івана Олександр та Іван були підприємцями: Олександр був головою Управи київських ремісничих цехів, а Іван мав цегляні заводи на Подолі й на березі річки Либідь, які потім успадкував його син Яким. [3] 1787 року отримав шляхетський стан у прізвищі Григорович-Барський (рід архітектора походить з міста Бар, що на Поділлі.) [1]

Архітектурну діяльність розпочав в кінці 1740-х, а найбільше піднесення творчості архітектора припадає на 1760-1770 рр. Першою його роботою стало спорудження міського водогону (на той час обіймав посаду «інстігатора» при Київському магістраті). Центральною спорудою водогону, що охопив увесь Поділ, був павільйон-фонтан, так званий «Феліціан», на майдані перед будинком магістрату (нині Контрактова площа). Після спорудження «Самсона» Григорович-Барський почав одержувати замовлення на будівництво церков, дзвіниць і громадських споруд, житлових будинків, келій тощо. Зокрема, ним збудована 1760 року надбрамна церква з дзвіницею та ін. споруди в Київському Кирилівському монастирі (збереглась лише частина муру з наріжною вежею, решту знищено у 30-ті рр. ХХ ст.); Свято-Покровська Подільська церква (1766-72); центрична однобанна церква Миколи Набережного (1772-75); магістратська хлібна крамниця на Подолі (зерносховище, 60-ті рр. ХVIII ст.); старий Гостинний двір (1778); одноповерховий дерев'яний будинок бурси КМА, а після пожежі на його фундаменті - Кам'яна бурса (1778); дзвіниця Київської Дмитрівської, або Костянтина та Олени, церкви (1757). Вірогідно, ним складено проекти дзвіниць на Дальніх (1754-61) та Ближніх (1759-62) печерах КПЛ. Перебудовано Трапезну Київського Софійського монастиря (1760 -ті рр.) та Маріїнський палац. Складено проект келій (1766) Київського Межигірського монастиря (не збереглися), Преображенської церкви та дзвіниці (1767- 71) у Золотоніському Красногірському монастирі. Разом з архітектором А.В. Квасовим працював над створенням (виконав скульптурне оформлення)

Козелецького Різдобогородицького собору (1752- 63) та дзвіниці. Там же збудував будинок полк. канцелярії (1756- 60). [1]

Іван Григорович-Барський успішно поєднав українські народні мотиви з елементами європейської архітектури та наблизив українське архітектурне мистецтво до кращих зразків європейської культури. Для його творчості характерні багатство композиційних прийомів, мальовнича пластика фасадів та рослинні орнаменти в стриманому, витонченому декорі. Різнобічна й плідна діяльність великого майстра відіграла помітну роль у визначенні художнього обличчя української архітектури XVIII ст. Григорович-Барський ніколи не був простим наслідувачем, а прагнув зберегти творчу індивідуальність, історичні традиції української архітектури. Водночас в його творчості відбилися сучасні художні течії, яскравими представниками яких були такі видатні майстри, як Шедель, Растреллі, брати Квасови, Ковнір, Старченко. У них Григорович-Барський вчився, з деякими працював. [2]

В контексті використання та популяризації імені Івана Григоровича-Барського, хорошим рішенням може бути встановлення табличок з іменем архітектора, зазначенням архітектурного стилю, до якого належить та чи інша пам'ятка, та, можливо, коротким описом задуму митця та особливостей пам'ятки. Виходячи з того, що публічне розміщення інформації, емпірично, її популяризує, логічним твердженням є те, що ім'я архітектора на пам'ятці архітектури робить його інші роботи популярнішими. Коли туристи чують або читають про об'єкт, пов'язаний з ім'ям архітектора, вони стають більш схильними досліджувати інші його роботи. Це своєрідний бренд в світі архітектури, який призводить до підвищення інтересу до інших праць цього творця. Таким чином, ім'я архітектора є важливою складовою туристичного бренду пам'ятки, а ім'я Івана Григоровича-Барського, як національного архітектора, є не лише визначальним для Українського бароко, але і важливим елементом формування серед громадян України та іноземних туристів образу архітектурного обличчя України, з власним національним архітектурним стилем та митцями, які цей стиль створювали.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Києво-Могилянська академія в іменах, XVII-XVIII ст. – К: КМ Академія, 2001. – 734 с. – С. 155-156

2. Історія України в особах: IX–XVIII ст. – К: Вид-во «Україна», 1993. – 396 с. – С. 385-387.
3. Родина Григоровичів-Барських. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/3444> (20.11.23)